

До 70-річчя від дня народження академіка НАН України Я. С. ЯЦКІВА

25 жовтня виповнилось сімдесят років видатному вченому в галузі астрономії, космічної геодинаміки та космічних досліджень, лауреату Державних премій України і Державної премії СРСР, заслуженому діячеві науки України академікові НАН України Ярославу Степановичу Яцківу.

Свій науковий шлях Я. С. Яцків, закінчивши у 1960 р. Львівський політехнічний інститут, розпочав як астроном-спостерігач у Полтавській гравіметричній обсерваторії АН УРСР. У 1965 р. він закінчив аспірантуру Головної астрономічної обсерваторії (ГАО) АН України і відтоді працює в цій установі. З 1975 р. Я. С. Яцків очолює ГАО.

Тематика наукових досліджень Я. С. Яцківа різноманітна. Основні наукові праці присвя-

чені вивченню особливостей обертання Землі, фундаментальній астрометрії та космічній геодинаміці.

Я. С. Яцків — яскравий представник широко званої у світі наукової школи О. Я. Орлова — Є. П. Федорова. Він продовжив розвиток ідей Є. П. Федорова стосовно теорії нутації Землі, яка має велике значення для вивчення орієнтації осі обертання Землі в просторі. На ниві цих досліджень Ярослав Степанович досягнув великих успіхів, об'єктивним свідченням чого є присудження йому 2003 р. у складі когорти європейських учених премії ім. Рене Декарта Європейського Союзу.

Активна участь Я. С. Яцківа у виконанні багатьох великих науково-технічних і науково-організаційних програм (наприклад, міжнародний проект наземних і космічних досліджень комети Галлея (ВЕГА), створення в Україні перманентної мережі станцій ГНСС; сприяння організації Національного космічного агентства України (НКАУ) і Державної служби єдиного часу та еталонних частот).

Визнанням високого авторитету Я. С. Яцківа у світі є: обрання його віце-президентом Міжнародного астрономічного союзу, скорочено МАС (1982—1986), президентом Комісії МАС «Обертання Землі» (1982—1986), співголовою секції Міжнародної геодезичної асоціації, головою дирекції Міжнародної служби обертання Землі (1992—1993), віце-президентом Європейського астрономічного союзу (2004—2009), до створен-

ня якого він був причетним, та інших наукових організацій.

Багато сил і енергії Ярослав Степанович віддає науково-організаційній роботі. Уже 35 років він керує Головною астрономічною обсерваторією НАН України. За цей час обсерваторія здобула широке міжнародне визнання, стала однією з найбільших у Європі. Завдяки його намаганням створена найвища у Європі Високогірна спостережна база в Приельбруссі, яка нині входить до складу Міжнародного центру астрономічних та медико-біологічних досліджень.

З 1998 р. Я. С. Яцків плідно працює як член Президії НАН України. Його обов'язки охоплюють багато питань, пов'язаних з координацією діяльності наукових установ НАН України в галузі космічних досліджень, розвиток зв'язків із закордонними космічними центрами й організаціями. Він є членом Ради з питань науки та науково-технічної політики при Президентові України, членом Національної комісії України у справах ЮНЕСКО, головою Українського міжнародного комітету з питань науки і культури при НАН України тощо. З 2002 р. Я. С. Яцків є головою Науково-видавничої ради НАН України.

Виконуючи в 2000—2001 рр. обов'язки першого заступника міністра освіти і науки України, Я. С. Яцків спрямовував свої зусилля на формування в нашій державі системи, здатної забезпечити якнайповніший розвиток наукового і технічного потенціалу України.

З 1991 р. Ярослав Степанович очолює створену з його ініціативи Українську астрономічну асоціацію (УАА), діяльність якої спрямована на координацію астрономічних досліджень в Україні.

Я. С. Яцків засновник і головний редактор журналу «Кинематика и физика небесных тел» (з 1984 р.), науково-популярного журналу «Світогляд» (з 2005 р.), заступник головного редактора журналу «Космічна наука і технологія» (з 1995 р.), «Наука та інновації» (з 2005 р.), член ред-

колегій журналів «Astrophysics and Space Science» (1994—2000), «Радиоастрономия і радіофізика» (з 1996 р.), «Наука і наукознавство» (з 1997 р.), «Світ фізики» (з 2000 р.), «Artificial satellites» (з 2000 р.) та ін.

Громадянська активність Ярослава Степановича — одна з невід'ємних рис його характеру, яка проявляється в багатьох сферах суспільного життя. Значні зусилля Я. С. Яцків спрямовує на запровадження демократичних принципів в управлінні наукою. Популярними серед громадськості стали засідання дискусійного клубу «Елітарна світлиця», які щомісячно проходять у Будинку вчителя під головуванням Я. С. Яцківа, а також його яскраві виступи в засобах масової інформації з різноманітних проблем науки й суспільного життя.

Ярослав Степанович — лауреат багатьох наукових премій, серед яких «Фундація доктора Дем'янів. За мир і свободу України», премія ім. Є. П. Федорова НАН України, премія ім. Рене Декарта Євросоюзу; вітчизняні та іноземні нагороди, серед яких ордени України «За заслуги» (II і III ступенів), золотий Знак пошани НДР, орден «Дружба» Російської федерації за сприяння створенню РНДБ-комплексу КВАЗАР, уже відзначені вище Державні премії України (1983, 2003 рр.) та СРСР (1986 р.).

Ярослав Степанович Яцків є членом Польської академії наук, Міжнародної академії астронавтики, Ради Українсько-Польського Форуму, входить до складу багатьох міжнародних наукових організацій. Він почесний професор Прикарпатського національного університету та національного університету «Львівська політехніка».

Астероїд Сонячної системи № 2728 дістав назву «Яцків».

Свій ювілей Ярослав Степанович зустрічає у розквіті творчих сил, сповнений нових планів і задумів.